

Informácia o vývoji dlhu v rezorte zdravotníctva za rok 2023

Uznesením vlády Slovenskej republiky č. 338 zo dňa 6. júla 2012 bola ministerke zdravotníctva uložená úloha predložiť na rokovanie vlády informáciu o vývoji dlhu v rezorte zdravotníctva za predchádzajúci rok.

Vývoj dlhu je sledovaný cez zmenu objemu záväzkov po lehote splatnosti a záväzkov v lehote splatnosti na úrovni istiny bez záväzkov zo zúčtovania transferov.

Štatistický úrad SR v súlade s metodikou Európskej únie ESA 2010 ustanovenou Nariadením EP a Rady (EÚ) č. 549/2013 z 21. mája 2013 o európskom systéme národných a regionálnych účtov v Európskej únii rozhodol o zaradení poskytovateľov zdravotnej starostlivosti do sektora verejnej správy. Vývoj dlhu je preto sledovaný v zdravotníckych zariadeniach v súlade so zoznamom subjektov verejnej správy.

Informácia sa zaoberá vývojom dlhu v piatich kategóriách subjektov:

- 1. V príspevkových organizáciách v pôsobnosti Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky (ďalej aj „ZZ v pôsobnosti MZ SR“)**
- 2. V zdravotníckych zariadeniach v pôsobnosti Ministerstva vnútra Slovenskej republiky a v pôsobnosti Ministerstva obrany Slovenskej republiky (ďalej aj „ZZ v pôsobnosti MV SR a MO SR“)**
- 3. V zdravotníckych zariadeniach delimitovaných na obce a vyššie územné celky v zmysle zákona č. 416/2001 Z. z. a transformovaných na neziskové organizácie podľa zákona č. 13/2002 Z. z.**
- 4. V zdravotníckych zariadeniach, ktoré boli v zmysle zákona č. 578/2004 Z. z. transformované na akciové spoločnosti**
- 5. V zdravotných poisťovniach kumulatívne**

Informácia nezahŕňa subjekty, ktoré boli v pôsobnosti VÚC a v súčasnosti sú v prenájme. Informácia je spracovaná z podkladov a výkazov predložených jednotlivými zdravotníckymi zariadeniami a z účtovných výkazov zdravotných poisťovní.

Implementáciou Smernice EP a Rady 2011/7/EÚ o boji proti oneskoreným platbám v obchodných transakciách sú ovplyvnené objemy záväzkov zdravotníckych zariadení po lehote aj v lehote splatnosti, pretože podľa novelizácie a znenia § 340 - § 340b zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník je lehota splatnosti pre zdravotnícke zariadenia najviac 60 dní, čo znamená, že záväzky v lehote splatnosti sa dynamickejšie presúvajú do kategórie záväzkov po lehote splatnosti. Preto pre komplexnú ilustráciu vývoja jednotlivých druhov záväzkov uvádzame prehľad predovšetkým všetkých záväzkov spolu a následne záväzkov po lehote aj v lehote splatnosti a ich medziročný vývoj od roku 2019.

Vývoj záväzkov spolu na úrovni istiny

Tab. č. 1 Prehľad vývoja **záväzkov spolu** na úrovni istiny v rezorte zdravotníctva - **stav**

v mil. eur	k 31.12.2019	k 31.12.2020	k 31.12.2021	k 31.12.2022	k 31.12.2023
Príspevkové organizácie v pôsobnosti MZ SR (vrátane univerzitných a fakultných nemocníc)	811,74	911,19	1 095,59	1 118,98	1 139,90
Zdravotnícke zariadenia v pôsobnosti MV SR a MO SR	37,53	45,58	55,09	58,55	59,30
Zariadenia delimitované na obce a VÚC a transformované na neziskové organizácie	109,10	120,86	128,62	156,70	146,67
Zariadenia transformované na akciové spoločnosti	72,56	70,22	77,44	98,64	102,40
Zdravotné poisťovne	361,04	417,40	417,79	481,13	515,96
Záväzky na úrovni istiny spolu	1 391,97	1 565,25	1 774,53	1 914,00	1 964,23

Celkový stav záväzkov spolu na úrovni istiny kumulatívne za sledované kategórie zdravotníckych zariadení a zdravotných poisťovní bol k 31. 12. 2023 v objeme 1,96 mld. eur. Medziročne v porovnaní s rokom 2022 došlo k nárastu o 50,23 mil. eur, ako to ilustruje tabuľka č. 2. Nárast vzhľadom k počtu poskytovateľov zdravotnej starostlivosti v jednotlivých kategóriách bol vyrovnaný vo všetkých skupinách okrem skupiny delimitovaných a transformovaných zdravotníckych zariadení, kde došlo k poklesu celkových záväzkov.

Tab. č. 2 Prehľad medziročného vývoja **záväzkov spolu** na úrovni istiny v rezorte zdravotníctva - **zmena**

v mil. eur	vývoj záväzkov				
	porovnanie r. 2019 k r. 2018 v mil. eur	porovnanie r. 2020 k r. 2019 v mil. eur	porovnanie r. 2021 k r. 2020 v mil. eur	porovnanie r. 2022 k r. 2021 v mil. eur	porovnanie r. 2023 k r. 2022 v mil. eur
Príspevkové organizácie v pôsobnosti MZ SR	-68,61	+99,45	+184,40	+23,39	+20,92
Zdravotnícke zariadenia v pôsobnosti MV SR a MO SR	-5,07	+8,05	+9,51	+3,46	+0,75
Zariadenia delimitované na obce a VÚC a transformované na neziskové organizácie	-24,32	+11,76	+7,76	+28,08	-10,03
Zariadenia transformované na akciové spoločnosti	+3,21	-2,34	+7,22	+21,20	+3,76
Zdravotné poisťovne	-27,96	+56,36	+0,39	+63,34	+34,83
Záväzky spolu	-122,75	+173,28	+209,28	+139,47	+50,23

Vývoj záväzkov po lehote splatnosti

Záväzky po lehote splatnosti evidujeme v najvýznamnejšej miere v zariadeniach v pôsobnosti Ministerstva zdravotníctva SR.

Tab. č. 3 Prehľad vývoja záväzkov **po lehote splatnosti** (istina) v rezorte zdravotníctva – **stav**

v mil. eur	k 31.12.2019	k 31.12.2020	k 31.12.2021	k 31.12.2022	k 31.12.2023
Príspevkové organizácie v pôsobnosti MZ SR	541,80	605,54	718,70	723,02	735,57
Zdravotnícke zariadenia v pôsobnosti MV SR a MO SR	17,79	21,43	30,66	31,97	29,69
Zariadenia delimitované na obce a VÚC a transformované na neziskové organizácie	40,10	39,31	51,80	56,84	51,22
Zariadenia transformované na akciové spoločnosti	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Zdravotné poisťovne	0,00	0,35	0,42	0,59	0,55
Záväzky po lehote splatnosti spolu	599,69	666,63	801,58	812,42	817,03

V roku 2023 bol vykázaný medziročný nárast objemu záväzkov po lehote splatnosti o 4,61 mil. eur (viď tabuľka č. 4).

Vzhľadom na rastúce a medziročne preukázateľne vyššie náklady v zdravotníckych zariadeniach a nevyhnutnosť ich finančnej stabilizácie bol uznesením vlády Slovenskej republiky č. 757 z 2. decembra 2020 schválený materiál Návrh finančnej stabilizácie zdravotníckych zariadení. Nepriaznivá situácia v sektore zdravotníctva si vyžiadala dofinancovanie zo zdrojov štátnych finančných aktív. V rámci realizácie materiálu v roku 2022 zo schválenej sumy 575 mil. eur štátnych finančných aktív nebolo použitých 258,2 mil. eur z dôvodov odmietnutia podmienok oddlžovania veriteľmi.

Ministerstvo zdravotníctva SR predložilo na rokovanie vlády materiál Návrh následnej finančnej stabilizácie zdravotníckych zariadení na využitie zostatku štátnych finančných aktív pre zaplatenie záväzkov nemocníc. Materiál bol schválený uznesením vlády č. 761 z 1. decembra 2022. V súvislosti s uvedeným materiálom boli v priebehu roka 2023 realizované definované procesy a verifikáciou pohľadávok veriteľmi bola ukončená realizácia etapy oddlženia istiny v rámci systému EKS v sume 83,4 mil. eur.

Z medziročného vývoja záväzkov po lehote splatnosti podľa tabuľky č. 4 je zrejmé, že mierne rozdiely zadlženosti v roku 2023 boli podobne ako v roku 2022 ovplyvnené vyššie uvedeným oddlžením nemocníc. Pokles v roku 2019 nastal v dôsledku realizácie procesov v zmysle Konceptie oddlženia zdravotníckych zariadení.

Tab. č. 4 Prehľad medziročného vývoja záväzkov **po lehote splatnosti** (istina) v rezorte zdravotníctva - zmena

v mil. eur	vývoj dlhu				
	porovnanie r. 2019 k r. 2018 v mil. eur	porovnanie r. 2020 k r. 2019 v mil. eur	porovnanie r. 2021 k r. 2020 v mil. eur	porovnanie r. 2022 k r. 2021 v mil. eur	porovnanie r. 2023 k r. 2022 v mil. eur
Príspevkové organizácie v pôsobnosti MZ SR	-125,26	+63,74	+113,16	+4,32	+12,55
Zdravotnícke zariadenia v pôsobnosti MV SR a MO SR	-10,20	+3,64	+9,23	+1,31	-2,28
Zariadenia delimitované na obce a VÚC a transformované na neziskové organizácie	-45,84	-0,79	+12,49	+5,04	-5,62
Zariadenia transformované na akciové spoločnosti	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Zdravotné poisťovne	0,00	+0,35	+0,07	+0,17	-0,04
Záväzky po lehote splatnosti spolu	-181,30	+66,94	+134,95	+10,84	+4,61

Vývoj záväzkov v lehote splatnosti

Pre posudzovanie situácie v oblasti záväzkov zdravotníckych zariadení je dôležité sledovať aj vývoj záväzkov v lehote splatnosti, ktoré sú uvedené v tabuľke č. 5. Prehľad vývoja záväzkov v lehote splatnosti je sledovaný ako sumár krátkodobých a dlhodobých záväzkov v lehote splatnosti a rezerv bez záväzkov zo zúčtovania transferov zo štátneho rozpočtu.

Tab. č. 5 Prehľad vývoja záväzkov **v lehote splatnosti** (istina) v rezorte zdravotníctva - **stav**

v mil. eur	k 31.12.2019	k 31.12.2020	k 31.12.2021	k 31.12.2022	k 31.12.2023
Príspevkové organizácie v pôsobnosti MZ SR	269,94	305,64	376,88	395,96	404,33
Zdravotnícke zariadenia v pôsobnosti MV SR a MO SR	19,75	24,15	24,44	26,58	29,61
Zariadenia delimitované na obce a VÚC a transformované na neziskové organizácie	69,00	81,55	76,82	99,86	95,44
Zariadenia transformované na akciové spoločnosti	72,56	70,22	77,44	98,64	102,40
Zdravotné poisťovne	361,04	417,05	417,37	480,53	515,42
Záväzky v lehote splatnosti spolu	792,29	898,61	972,95	1 101,57	1 147,20

Tab. č. 6 Prehľad medziročného vývoja záväzkov **v lehote splatnosti** (istina) v rezorte zdravotníctva - **zmena**

v mil. eur	vývoj záväzkov				
	porovnanie r. 2019 k r. 2018 v mil. eur	porovnanie r. 2020 k r. 2019 v mil. eur	porovnanie r. 2021 k r. 2020 v mil. eur	porovnanie r. 2022 k r. 2021 v mil. eur	porovnanie r. 2023 k r. 2022 v mil. eur
Príspevkové organizácie v pôsobnosti MZ SR	+56,65	+35,70	+71,24	+19,08	+8,37
Zdravotnícke zariadenia v pôsobnosti MV SR a MO SR	+5,14	+4,40	+0,29	+2,14	+3,03
Zariadenia delimitované na obce a VÚC a transformované na neziskové organizácie	+21,52	+12,55	-4,73	+23,04	-4,42
Zariadenia transformované na akciové spoločnosti	+3,21	-2,34	+7,22	+21,20	+3,76
Zdravotné poisťovne	-27,96	+56,01	+0,32	+63,16	+34,89
Záväzky v lehote splatnosti spolu	+58,56	+106,32	+74,34	+128,62	+45,63

Z hľadiska vývoja záväzkov v lehote splatnosti došlo k medziročnému nárastu záväzkov u zdravotníckych zariadení v pôsobnosti MZ SR oproti roku 2022 o 8,37 mil. eur, u ZZ v pôsobnosti MV SR a MO SR o 3,03 mil. eur. U delimitovaných a transformovaných zdravotníckych zariadení došlo k poklesu záväzkov v lehote splatnosti o 4,42 mil. eur a u akciových spoločností k nárastu o 3,76 mil. eur.

Stav záväzkov v lehote splatnosti za zdravotné poisťovne je 515,42 mil. eur. Evidujeme tu medziročný nárast záväzkov vo výške 34,89 mil. eur.

Celkovo tak možno konštatovať, že v rezorte zdravotníctva došlo medziročne k nárastu záväzkov v lehote splatnosti o 45,63 mil. eur, v percentuálnom vyjadrení nárast o 4 %.

1. Dlh zdravotníckych zariadení v pôsobnosti Ministerstva zdravotníctva SR

Stav záväzkov spolu na úrovni istiny v zdravotníckych zariadeniach v pôsobnosti Ministerstva zdravotníctva SR bol k 31. 12. 2023 vo výške 1 139,90 mil. eur, z toho záväzky po lehote splatnosti boli vo výške 735,57 mil. eur a záväzky v lehote splatnosti vo výške 404,33 mil. eur.

Ministerstvo zdravotníctva SR prioritne sústreďuje svoje aktivity najmä na 13 najväčších zdravotníckych zariadení vo svojej pôsobnosti - Univerzitnú nemocnicu Bratislava, Univerzitnú nemocnicu L. Pasteura Košice, Univerzitnú nemocnicu Martin, Národný ústav detských chorôb Bratislava, Detskú fakultnú nemocnicu s poliklinikou Banská Bystrica, Detskú fakultnú nemocnicu Košice, Fakultnú nemocnicu s poliklinikou F. D. Roosevelta Banská Bystrica, Fakultnú nemocnicu Trnava, Fakultnú nemocnicu Trenčín, Fakultnú nemocnicu s poliklinikou J. A. Reimana Prešov, Fakultnú nemocnicu s poliklinikou Žilina, Fakultnú nemocnicu Nitra a Fakultnú nemocnicu s poliklinikou Nové Zámky.

Stav záväzkov spolu na úrovni istiny za univerzitné a fakultné nemocnice bol k 31. 12. 2023 vo výške 1 021,70 mil. eur, z toho v lehote splatnosti 321,84 mil. eur a po lehote splatnosti 699,86 mil. eur. Celkové záväzky týchto 13 zdravotníckych zariadení v roku 2023 stúpili o 13,83 mil. eur.

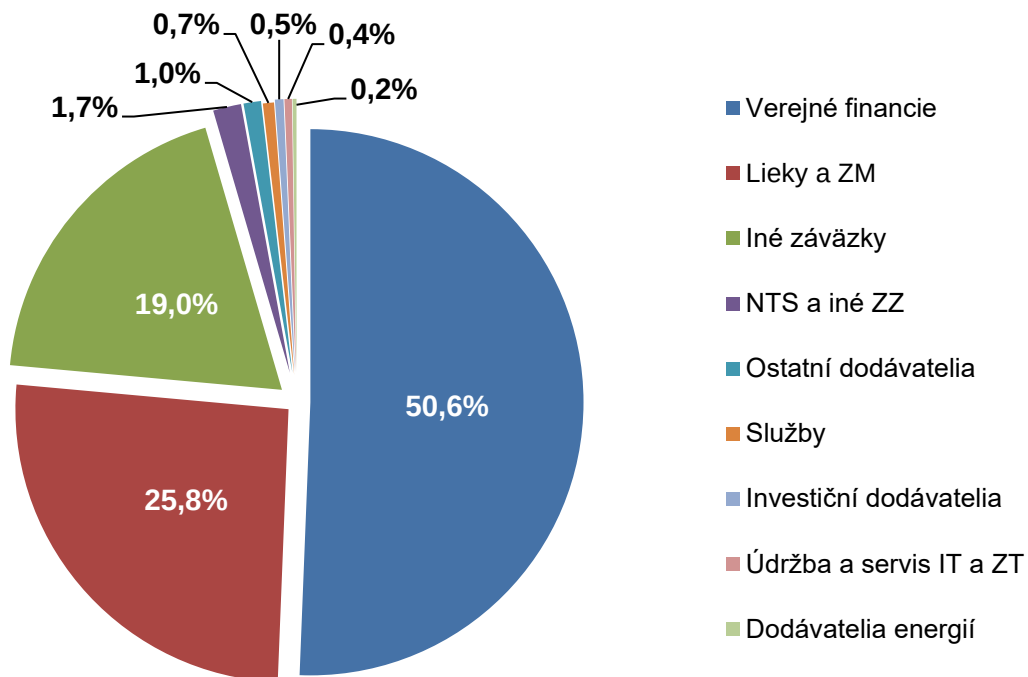
V období od januára do decembra 2023 záväzky spolu na úrovni istiny rástli priemerným mesačným tempom 1,15 mil. eur. V porovnateľnom období január - december 2022 išlo o priemerný mesačný nárast o 0,60 mil. eur. Záväzky po lehote splatnosti v roku 2023 rástli priemerným mesačným tempom 0,80 mil. eur, v roku 2022 to bol priemerný mesačný pokles o 0,36 mil. eur. Túto situáciu vo významnej miere ovplyvnilo oddĺženie a zaplatenie záväzkov zo štátnych finančných aktív.

Záväzky po lehote splatnosti 13 fakultných a univerzitných nemocníc tvoria 86 % z celkovej hodnoty záväzkov po lehote splatnosti v celom sektore zdravotníctva.

Z hľadiska štruktúry záväzkov po lehote splatnosti vysoký podiel na celkovom dlhu zdravotníckych zariadení v pôsobnosti Ministerstva zdravotníctva SR má už dlhodobo dlh voči dodávateľom liekov a zdravotníckeho materiálu, čo v súčasnosti predstavuje **25,8 %** podiel z celkového dlhu. Dlh voči verejným financiám (záväzky voči Sociálnej poisťovni, daňovým úradom a zdravotným poisťovniam) predstavuje za obdobie roka 2023 najvyšší podiel z celkového dlhu vo výške **50,6 %**. Dlh voči ostatným zdravotníckym zariadeniam a Národnej transfúznej službe tvorí **1,7 %** podiel na celkovom dlhu, voči dodávateľom energií, t. j. dodávateľom plynu, energií a vody je vo výške **0,2 %**, dlh voči dodávateľom služieb tvorí **0,7 %** z celkového dlhu, dlh voči ostatným dodávateľom tovarov a služieb je **1,0 %**, dlh voči investičným dodávateľom je **0,5 %**, dlh voči dodávateľom servisných služieb zdravotníckych zariadení a informačnej techniky tvorí **0,4 %**. Kategória Iné záväzky, ktorá zahŕňa aj skupinu záväzkov, ktoré boli postúpené veriteľmi zdravotníckych zariadení na iný subjekt, ktorý nie je banková inštitúcia, tvorí **19,0 %** z celkového dlhu.

Percentuálne podiely jednotlivých kategórií záväzkov v dlhu znázorňuje nasledujúci graf:

Štruktúra záväzkov po lehote splatnosti v zdravotníckych zariadeniach v pôsobnosti Ministerstva zdravotníctva SR k 31. 12. 2023

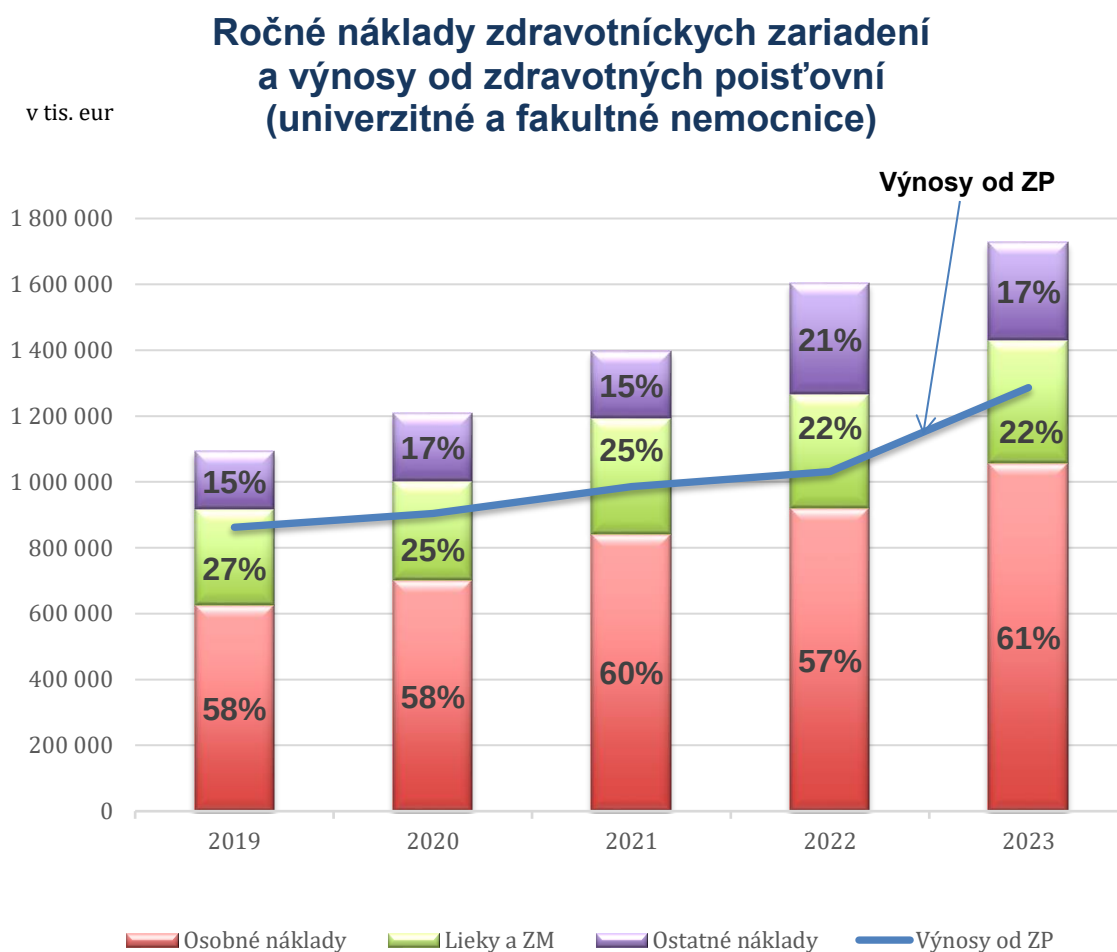
Za hlavné dôvody neustáleho rastu zadlženosti zdravotníckych zariadení možno považovať pokračujúce generovanie prevádzkových strát v nemocniciach. V týchto zariadeniach sa uskutočňuje najväčší rozsah finančne náročných výkonov poskytovanej zdravotnej starostlivosti, pretože sú koncovými nemocnicami, pričom poskytovateľ zaradený v tejto sieti musí poskytnúť konečnú zdravotnú starostlivosť. V tejto súvislosti sa podiel medicínsky a ekonomicky najnáročnejších a najnevýhodnejších výkonov presúva do týchto zariadení s osobitným postavením univerzitných nemocníc.

V roku 2023 dosiahlo 13 najväčších univerzitných a fakultných nemocníc kumulatívne hospodársky výsledok 77,92 mil. eur. V roku 2022 bol kumulatívny hospodársky výsledok -65,94 mil. eur. Tieto „priaznivé“ hospodárske výsledky však boli v oboch rokoch ovplyvnené jednorazovými finančnými operáciami v rámci oddĺženia a príspevkami na prevádzku a stabilizáciu zdravotníckych zamestnancov. Bez jednorazových finančných operácií by bol v roku 2023 kumulatívny hospodársky výsledok -269,25 mil. eur a v roku 2022 by to bolo -203,02 mil. eur.

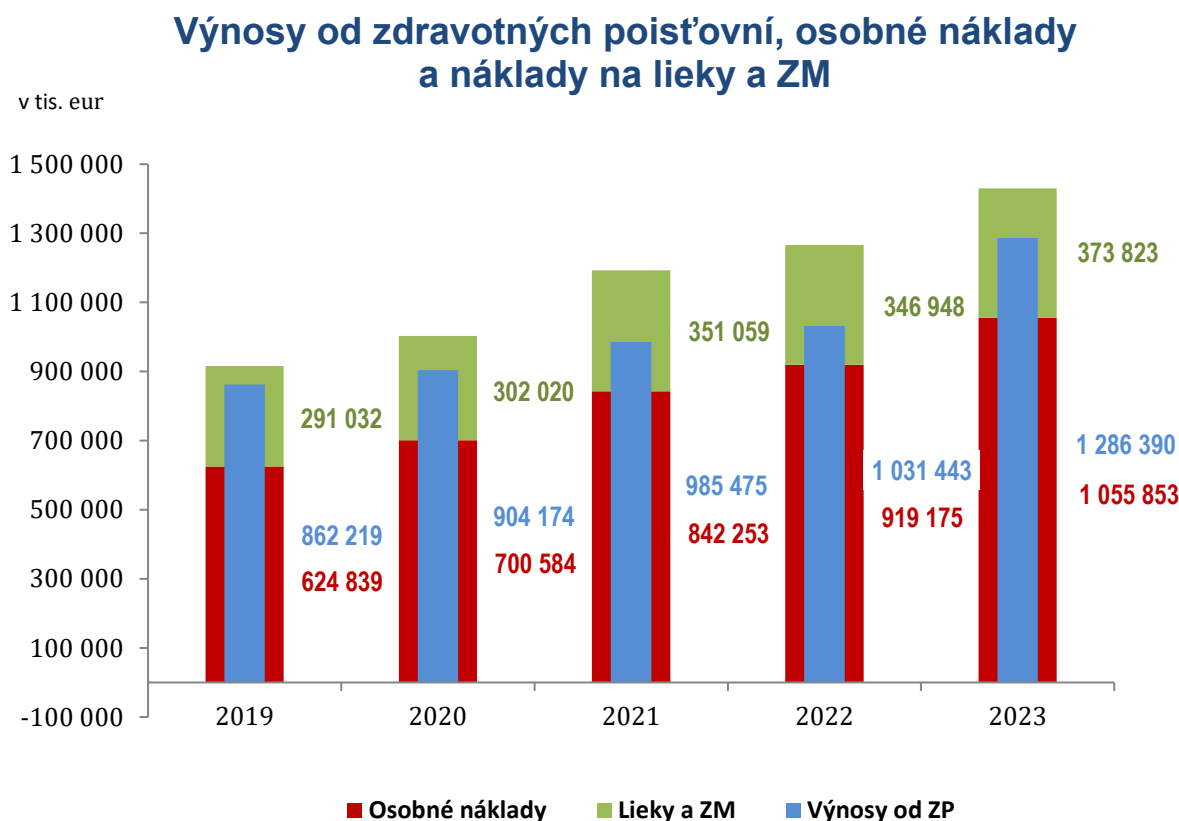
Napriek skutočnosti, že výnosy od zdravotných poisťovní boli medziročne o 254,95 mil. eur vyššie, nepostačovali ani na pokrytie nárastu osobných nákladov a nárastu nákladov na lieky a zdravotnícky materiál. Celkové prevádzkové náklady nemocníc boli o 40 % vyššie ako výnosy od zdravotných poisťovní.

Najvýznamnejšou nákladovou položkou sú osobné náklady, ktoré v roku 2023 tvorili v priemere 82 % z výnosov od zdravotných poisťovní. Osobné náklady medziročne narástli o 136,68 mil. eur, pre porovnanie v roku 2022 išlo o nárast 76,92 mil. eur.

Tieto fakty prezentuje nasledujúci graf, ktorý zobrazuje náklady 13 fakultných a univerzitných nemocníc v korelácii k výnosom od zdravotných poisťovní, z ktorého jasne vyplýva, že výnosy od zdravotných poisťovní nedokážu pokryť ich prevádzkové náklady.

Mieru pokrytia osobných nákladov a nákladov na lieky a zdravotnícky materiál výnosmi od zdravotných poisťovní číselne ilustruje nasledujúci zjednodušený graf:

Medzi hlavné príčiny rastu nákladov fakultných a univerzitných nemocníc možno zaradiť najmä:

- ❖ Pokračujúce generovanie prevádzkových strát v nemocniciach
- ❖ Zvyšovanie osobných nákladov v dôsledku vykrytia zvýšených platov hlavne lekárov a sestier (nielen z titulu platového automatu, ale aj kolektívneho vyjednávania)
- ❖ Skryté investičné dlhy; nevyhnutné rekonštrukcie a stavebno-technické úpravy predstavujú investičný dlh, ktorý často skokom zvyšuje náklady v prípade častých havárií
- ❖ Náklady na opravu a udržiavanie spôsobené zastaranou a značne opotrebovanou zdravotníckou technikou
- ❖ Zvyšovanie nákladov na energie a zároveň rast ostatných nákladových položiek v dôsledku sekundárnych dopadov zdražovania tovarov a služieb.

2. Dlh zdravotníckych zariadení v pôsobnosti MV SR a MO SR

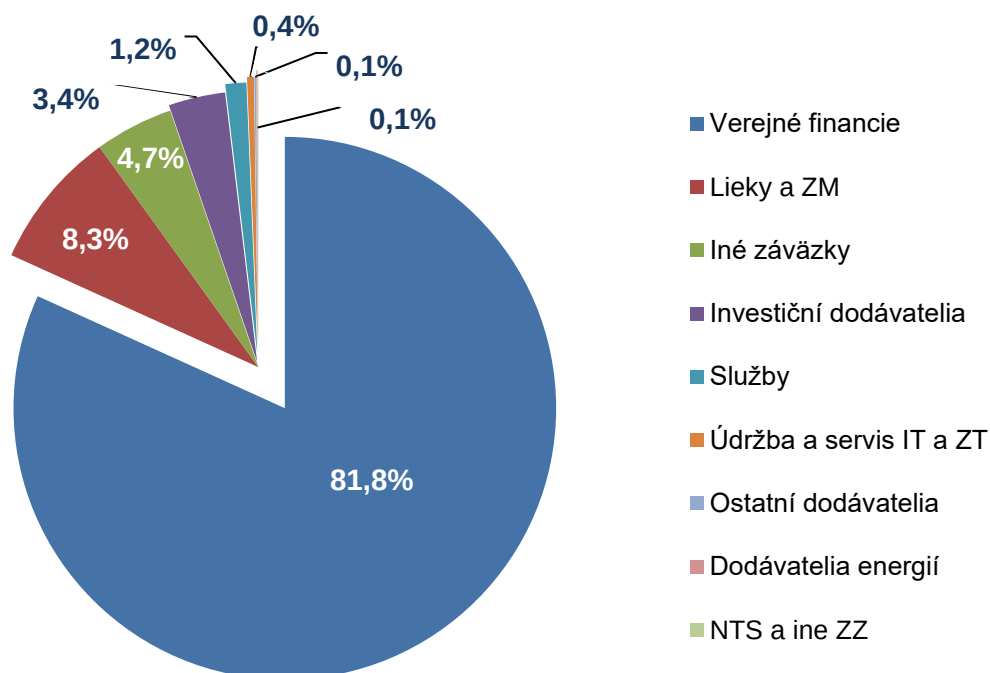
Zdravotnícke zariadenia v pôsobnosti MV SR a MO SR vykazujú záväzky po lehote splatnosti k 31. 12. 2023 kumulatívne vo výške 29,69 mil. eur. V porovnaní s rokom 2022 došlo k poklesu tejto kategórie záväzkov o 2,28 mil. eur.

Záväzky v lehote splatnosti sú v celkovej výške 29,61 mil. eur, čo oproti roku 2022 predstavuje nárast o 3,03 mil. eur.

Najvyšší podiel na celkovom dlhu tejto kategórie zdravotníckych zariadení z hľadiska štruktúry záväzkov po lehote splatnosti majú záväzky vo vzťahu k verejným financiám, čo predstavuje **81,8 %**. Dlh voči dodávateľom liekov a zdravotníckeho materiálu tvorí **8,3 %** z celkového dlhu. Dlh voči investičným dodávateľom tvorí **3,4 %**, dlh za údržbu a servis IT a zdravotnej techniky predstavuje **0,4 %**, dlh voči dodávateľom služieb predstavuje **1,2 %** z celkového dlhu. Podiel dlhu voči ostatným dodávateľom je **0,1 %**, voči dodávateľom energií **0,1 %**. Iné záväzky tvoria **4,7 %** z celkového dlhu.

Štruktúru záväzkov po lehote splatnosti voči jednotlivým subjektom v tejto kategórii zdravotníckych zariadení znázorňuje nasledujúci graf:

**Štruktúra záväzkov po lehote splatnosti
v zdravotníckych zariadeniach v pôsobnosti
MV SR a MO SR k 31. 12. 2023**

3. Dlh zdravotníckych zariadení delimitovaných na obce a vyššie územné celky a transformovaných na neziskové organizácie

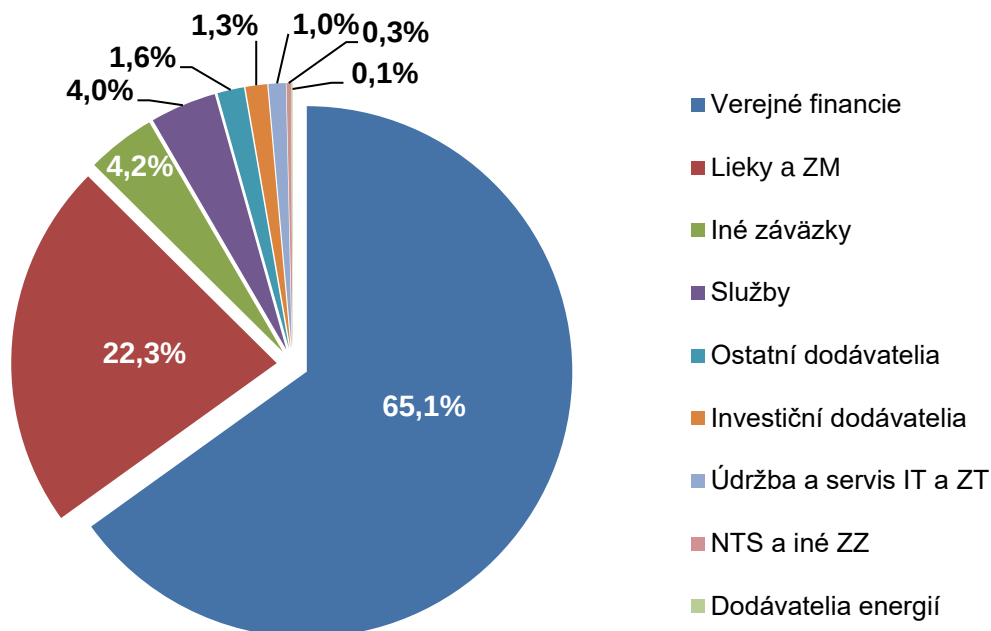
V zdravotníckych zariadeniach, ktoré boli v zmysle zákona č. 416/2001 Z. z. v znení neskorších predpisov delimitované z pôsobnosti Ministerstva zdravotníctva SR na obce a vyššie územné celky (ďalej aj „ZZ delimitované na obce a VÚC“) a v zdravotníckych zariadeniach, ktoré boli transformované podľa zákona č. 13/2002 Z. z. na neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby podľa zákona č. 213/1997 Z. z. (ďalej aj „ZZ transformované na n. o.“) sa sleduje dlh od obdobia delimitácie, resp. transformácie.

Z podkladov, ktoré boli Ministerstvu zdravotníctva SR zaslané k 31. 12. 2023 zdravotnícke zariadenia delimitované na obce a VÚC a zdravotnícke zariadenia transformované na neziskové organizácie majú záväzky po lehote splatnosti vo výške 51,22 mil. eur. Výška záväzkov v lehote splatnosti je pre túto kategóriu zariadení 95,44 mil. eur. Oproti roku 2022 došlo k poklesu záväzkov po lehote splatnosti o 5,62 mil. eur, záväzky v lehote splatnosti zaznamenali pokles o 4,42 mil. eur.

Štruktúra dlhu voči jednotlivým subjektom je v tejto kategórii zdravotníckych zariadení nasledovná: zo záväzkov po lehote splatnosti sú najvyššie záväzky voči verejným financiám a tvoria **65,1 %** podiel, dlhy voči dodávateľom liekov a zdravotníckeho materiálu celkovo tvoria **22,3 %** z celkového dlhu a iné záväzky tvoria **4,2 %** z celkového dlhu tejto kategórie nemocníc. Dlh voči investičným dodávateľom je **1,3 %** celkového dlhu, dlh voči dodávateľom služieb tvorí **4,0 %**, dlh voči ostatným dodávateľom je **1,6 %**, nevyrovnané záväzky voči ostatným zdravotníckym zariadeniam a Národnej transfúznej službe majú **0,3 %** podiel na celkovom dlhu, dlh voči dodávateľom servisných služieb zdravotníckych zariadení a informačnej techniky je **1,0 %** a dlh voči dodávateľom energií tvorí **0,1 %** celkového dlhu.

Uvedené údaje, ktoré bližšie znázorňuje nasledujúci graf, sa týkajú len istiny záväzkov po lehote splatnosti.

Štruktúra záväzkov po lehote splatnosti delimitovaných a transformovaných zdravotníckych zariadení k 31. 12. 2023

4. Dlh zdravotníckych zariadení transformovaných na akciové spoločnosti

Zdravotnícke zariadenia transformované na akciové spoločnosti v roku 2023 nevykazovali záväzky po lehote splatnosti. Záväzky v lehote splatnosti boli k 31. 12. 2023 v celkovej výške 102,40 mil. eur, čo predstavuje nárast o 3,76 mil. eur oproti predchádzajúcemu roku.

5. Dlh zdravotných poisťovní

Zdravotné poisťovne v roku 2023 vykázali mierny pokles záväzkov po lehote splatnosti vo výške 0,04 mil. eur. Záväzky v lehote splatnosti k 31. 12. 2023 vykazujú vo výške 515,42 mil. eur, kde došlo k nárastu oproti roku 2022 o 34,89 mil. eur.

Záver

Zabezpečenie primeranej a kvalitnej zdravotnej starostlivosti pre obyvateľstvo, v rámci ktorej je potrebné zabezpečiť dôslednú diagnostiku, liečbu a prevenciu chorôb, poskytovanie urgentnej, ako aj následnej starostlivosti a rehabilitáciu, je jednou z hlavných úloh zdravotného systému realizovanou prostredníctvom osvetových kampaní, podpory zdravého životného štýlu a screeningových programov.

Rovnako veľmi dôležitou úlohou zdravotného systému je zabezpečovanie verejného zdravia. To zahŕňa sledovanie epidémií a chorôb, kontrolovanie šírenia infekcií, zdravotnú politiku a reguláciu pre ochranu verejného zdravia.

Zdravotný systém má za úlohu zabezpečiť finančné zdroje na financovanie prevádzky zdravotníckych zariadení, platov zdravotníckych pracovníkov, nákup vybavenia a liekov a iné prevádzkové náklady súvisiace so zdravotnou starostlivosťou. Od zdravotného systému štátu sa očakáva, že musí zabezpečiť vysokú kvalitu poskytovanej starostlivosti prostredníctvom stanovenia noriem, sledovania výkonnosti, akreditácie zdravotníckych zariadení aj vzdelávania zdravotníckych pracovníkov.

Štát musí regulovať zdravotné zariadenia, lieky a zdravotnícke postupy s cieľom zabezpečiť bezpečnosť a účinnosť poskytovanej starostlivosti a ochranu zdravia a práv pacientov. Zdravotný systém má za úlohu zabezpečiť spravodlivý a rovnaký prístup k zdravotnej starostlivosti pre všetkých obyvateľov, bez ohľadu na ich socioekonomický status, etnickú príslušnosť alebo miesto bydliska. Nemenej dôležitou oblasťou je potreba podporovať výskum a inovácie v oblasti medicíny a zdravotníctva s cieľom zlepšiť prevenciu, diagnostiku a liečbu chorôb a zvýšiť efektivitu a účinnosť poskytovanej starostlivosti.

V súčasnosti je systém zdravotnej starostlivosti vystavený mnohým výzvam, medzi ktoré patria napríklad demografické trendy. Starnutie populácie a zvyšovanie sa priemerného veku obyvateľstva vedie k zvýšenému dopytu po zdravotnej starostlivosti, najmä po starostlivosti pre chronicky chorých a starších ľudí. Náklady na zdravotnú starostlivosť neustále stúpajú, čo zahŕňa nielen náklady na lieky a technológie, ale aj náklady na mzdy zdravotníckych pracovníkov a prevádzku zdravotníckych zariadení.

Nedostatok zdravotníckych pracovníkov patrí k najväčším výzvam. Slovenská republika, ale aj mnohé iné krajiny, čelia nedostatku lekárov, sestier a ďalších zdravotníckych pracovníkov, čo vedie k preťaženiu personálu, dlhým čakacím lehotám a zníženej dostupnosti zdravotnej starostlivosti.

V tejto súvislosti je rastúca záťaž z rozsiahlych chorôb, ako sú srdcové choroby, cukrovka, obezita a mentálne poruchy, ktoré vyžadujú komplexnú a dlhodobú starostlivosť, významnou komplikáciou pri zvyšovaní finančnej náročnosti zdravotnej starostlivosti. Rastúca potreba starostlivosti o mentálne zdravie v dôsledku zvýšenej úrovne stresu, úzkosti a depresie, tiež v súvislosti s pandémiou COVID-19, rovnako rozširujú novodobý trend rastúcich nákladov na zdravie.

Technologické výzvy v dôsledku rýchleho technologického rozvoja prinášajú nové možnosti v diagnostike a liečbe, ale zároveň vyžadujú investície do infraštruktúry, vzdelávania personálu a manažovanie bezpečnosti dát.

Zmeny v spôsobe života, ako je urbanizácia, zmeny v strave a pohybových návykoch, vedú k nárastu chronických ochorení a zdravotných problémov. Zároveň pandémia predstavujú zvláštne výzvy pre systémy zdravotnej starostlivosti, vrátane potreby rýchlej a efektívnej reakcie, zabezpečenia zdravotnej starostlivosti pre pacientov a zmiernenia negatívnych dôsledkov na zdravotný systém ako celok.

Tieto výzvy vyžadujú komplexný prístup a inovatívne riešenia na zabezpečenie udržateľnosti a dostupnosti kvalitnej zdravotnej starostlivosti pre všetkých obyvateľov.

Z analýzy vývoja záväzkov po lehote splatnosti a v lehote splatnosti za rok 2023 vyplýva, že na celkovom objeme dlhu sa najvýznamnejšie podieľajú najmä zdravotnícke zariadenia v pôsobnosti Ministerstva zdravotníctva SR.

Celkový stav záväzkov spolu na úrovni istiny v rezorte zdravotníctva k 31. 12. 2023 bol 1,96 mld. eur. V porovnaní s rokom 2022 došlo k nárastu záväzkov o 50,23 mil. eur. Za problematické možno považovať existenciu záväzkov po lehote splatnosti, ako aj negatívne trendy v oblasti záväzkov v lehote splatnosti. Aj napriek skutočnosti, že lehota na úhradu záväzkov zdravotníckych zariadení je najviac 60 dní, záväzky v lehote splatnosti sa dynamicky presúvajú do kategórie záväzkov po lehote splatnosti.

Ministerstvo zdravotníctva SR monitoruje vývoj obchodných záväzkov zdravotníckych zariadení a realizuje opatrenia na zníženie zadlženosti. Všeobecne dlhodobým problémom je, že náklady najväčších fakultných a univerzitných nemocníc, v ktorých sa uskutočňuje najväčší rozsah finančne náročných výkonov poskytovanej

zdravotnej starostlivosti, nie sú v dostatočnej miere pokryté výnosmi od zdravotných poisťovní. Generovanie prevádzkových strát v nemocniciach negatívne ovplyvňuje verejné financie, čo v strednodobom výhľade predstavuje objektívne významné riziká.

Medziročne rastú prevádzkové náklady predovšetkým v oblasti osobných nákladov. Podiel osobných nákladov v pomere k výnosom od zdravotných poisťovní sa medziročne zvyšuje a významne komplikuje situáciu pri zlepšovaní finančnej kondície nemocníc. Tento podiel v roku 2023 predstavoval v priemere 82 %. Zvyšovanie tohto podielu je spôsobené predovšetkým každoročnými zákonnými mzdovými nárokmi a vplyvom navýšení na základe kolektívnych zmlúv. Platové zvýhodnenia formou kolektívnych zmlúv sú však nevyhnutné pre stabilizáciu personálnych kapacít v rôznych kategóriách zamestnancov. S rešpektom ku všetkým zvýhodneniam a nárokom Ministerstvo zdravotníctva SR odporučilo štatutárnym zástupcom aktívny prístup pri vyjednávaní o kolektívnych zmluvách a zdôrazňovanie výšky dostupných zdrojov na zabezpečenie finančného krytia. Ďalším významným nákladom je spotreba materiálu, ktorá v roku 2023 predstavovala 32 % na výnosoch od zdravotných poisťovní.

Vzhľadom na rastúce a medziročne preukázateľne vyššie náklady v zdravotníckych zariadeniach a nevyhnutnosť ich finančnej stabilizácie bol uznesením vlády Slovenskej republiky č. 757 z 2. decembra 2020 schválený materiál Návrh finančnej stabilizácie zdravotníckych zariadení. Nepriaznivá situácia v sektore zdravotníctva si vyžiadala dofinancovanie zo zdrojov štátnych finančných aktív.

Zo sumy 575 mil. eur štátnych finančných aktív schválenej uznesením vlády SR č. 757 zo dňa 2. decembra 2020, nebolo použitých 258,2 mil. eur z dôvodov odmietnutia podmienok oddlžovania veriteľmi.

Ministerstvo zdravotníctva SR predložilo na rokovanie vlády materiál Návrh následnej finančnej stabilizácie zdravotníckych zariadení na využitie zostatku štátnych finančných aktív pre zaplatenie záväzkov nemocníc. Materiál bol schválený uznesením vlády č. 761 z 1. decembra 2022. V súvislosti s uvedeným materiálom boli v priebehu roka 2023 realizované definované procesy a verifikáciou pohľadávok veriteľmi bola ukončená realizácia etapy oddlženia istiny v rámci systému EKS v sume 83,4 mil. eur.

Veriteľ, ktorý je vlastníkom významného objemu pohľadávok voči nemocniciam sa rozhodol verifikovať len 2 mil. eur, ostatné prihlásené pohľadávky v sume 137,74 mil. eur neverifikoval a z toho dôvodu ich nebolo možné oddlžiť.

Ministerstvo zdravotníctva SR týmto zároveň poukazuje na skutočnosť, že táto spoločnosť sa špecializuje na odkupovanie a kapitalizáciu pohľadávok a je najväčším veriteľom voči zdravotníckym zariadeniam. V prípade uplatnenia si príslušenstva to bude predstavovať ďalšie významné riziko, ktorému budú ústavné zdravotnícke zariadenia a verejné financie vystavené.

Ministerstvo zdravotníctva SR v súvislosti s problémami s hotovosťou a so situáciou týkajúcou sa oneskoreného uhrádzania platieb súkromným dodávateľom ústavnými zdravotníckymi zariadeniami bolo informované, že Európska komisia žaluje Slovenskú republiku a žiada o určenie, že Slovenská republika si nespĺnila povinnosti vyplývajúce z článku 4 ods. 3a 4 písm. b) smernice 2011/7/EÚ o boji proti oneskoreným platbám v obchodných transakciách tým, že nezabezpečila, aby verejnoprávne subjekty poskytujúce zdravotnú starostlivosť splácali svoje obchodné dlhy v lehote najviac 60 dní.

Dôvodom pre toto konanie je nesprávne uplatňovanie smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/7/EÚ o boji proti oneskoreným platbám v obchodných transakciách („neskoré“ uhrádzanie faktúr štátnymi nemocnicami v prospech dodávateľov liekov a špeciálneho zdravotníckeho materiálu).

Ministerstvo zdravotníctva SR za účelom zlepšenia platobnej schopnosti zdravotníckych zariadení a v dôsledku veriteľmi uplatňovaných oprávnených nárokov požiadalo Ministerstvo financií SR o navýšenie prostriedkov na zaplatenie omeškaných záväzkov zdravotníckych zariadení.

Ministerstvo zdravotníctva SR v tejto súvislosti vydalo Vyhlášku, ktorou sa ustanovuje minimálna celková suma z celkovej sumy výdavkov určenej na zdravotnú starostlivosť v rozpočte pre jednotlivé zdravotné poisťovne na rok 2024. V rámci tejto vyhlášky je vyčlenených 191 mil. eur pre Ústavnú zdravotnú starostlivosť poskytovanú v komplexných a detských nemocniciach 3, 4, 5 úrovne poskytujúcich vzdelávanie, a ktoré sú zároveň subjekty hospodárskej mobilizácie na spomalenie až zastavenie rastu dlhu v roku 2024.

Tento spôsob dofinancovania je zároveň jedným z krátkodobých plánov v rámci nápravných opatrení v súdnom spore s Európskou komisiou v rámci porušovania smernice o oneskorených platbách. Suma 191 mil. eur bude financovaná cez zdravotné poisťovne v zmysle platnej Vyhlášky a zohľadnením platných zmluvných

vzťahov zdravotníckych zariadení a zdravotných poisťovní a bude alokovaná prerozdelením výdavkov verejného zdravotného poistenia.

Nemocnice budú mať z navýšených zdrojov k dispozícii viac hotovosti na uhrádzanie faktúr po lehote splatnosti, čo v konečnom dôsledku môže prispieť k zníženiu dlhu v roku 2024.

Medzi systémové opatrenia, ktoré majú reštrukturalizačný charakter, patrí predovšetkým optimalizácia siete nemocníc, ktorá má okrem vplyvov na kvalitu poskytovania zdravotnej starostlivosti aj zásadný finančný dopad, nakoľko prostredníctvom harmonizovaných východísk v procese negociácie zmluvných podmienok medzi zdravotnými poisťovňami a poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti vzniká predpoklad, že tento krok bude mať za následok transparentnejšie prerozdeľovanie verejných zdrojov.

Reforma siete nemocníc je kľúčovou súčasťou Plánu obnovy a odolnosti SR. Ide o prvú z radu ďalších nadväzujúcich reforiem podporených z Plánu obnovy počas najbližších 6 rokov, ktoré povedú ku komplexnej obnove slovenského zdravotníctva. OSN bude nasledovaná reformou ambulantného sektora, akútnej starostlivosti, následnej a dlhodobej starostlivosti, ako aj reformou starostlivosti o duševné zdravie. Z tohto aspektu Plán obnovy je komplexný balík reforiem a investícií, ktorých zmyslom je zmeniť krajinu k lepšiemu vo všetkých smeroch, priblížiť kvalitu života k tým najúspešnejším krajinám v EÚ a pripraviť Slovensko na budúcnosť. Plán obsahuje detailné míľniky a ciele, ktorých plnenie je priamo naviazané na samotné financovanie z plánu.

Ďalším systémovým krokom je implementácia úhradového mechanizmu skupiny súvisiacich diagnóz (Diagnoses Related Groups - DRG).

Centrum pre klasifikačný systém (ďalej len „CKS“) sa okrem každoročnej aktualizácie základných dokumentov (Definičná príručka, Zoznam zdravotných výkonov, Katalóg prípadových paušálov, Pravidlá kódovania vychádzajúce zo zákona 581/2004 Z. z.) venovalo aj ďalším kritickým oblastiam dôležitým pre úspešnú implementáciu DRG ako úhradového mechanizmu.

V oblasti ekonomickej aplikácie bola vykonaná rozsiahla aktualizácia metodiky kalkulácie DRG nákladov poskytovateľov ústavnej zdravotnej starostlivosti a to najmä: alokácia mzdových nákladov zasahujúca do všetkých oblastí skupín nákladových stredísk, alokácia priamych a nepriamych nákladov na nákladové strediská,

zadefinovanie nových kategórií na vykazovanie nákladov, úprava vykazovania nákladov na nákladové strediská a iné.

Popri projektoch smerujúcich k optimalizácii nákladov, ako aj zlepšovaní procesov v nemocniciach, je nevyhnutné navýšenie výnosov zo zdravotných poisťovní za poskytovanú zdravotnú starostlivosť predovšetkým v univerzitných a fakultných nemocniciach na takú úroveň, ktorá pokryje reálne oprávnené náklady na poskytovanie zdravotnej starostlivosti. Jednou z podstatných príčin, prečo sa doposiaľ nepodarilo ďalšie zadlžovanie eliminovať, je nenaplnenie vyššie uvedených predpokladov.

Ministerstvo zdravotníctva SR pokračuje v konsolidačnom úsilí v nemocniciach tak, aby boli dosiahnuté stanovené výsledky v oblasti finančného riadenia a zároveň zlepšenia stavu v oblasti zadlžovania.

V Bratislave 15. apríla 2024